

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ GİRİŞİMCİ KİŞİYE DAİR STEREOTİPİK DÜŞÜNCELERİNİN BELİRLENMESİ

IDENTIFYING PRESCHOOL TEACHER CANDIDATES' STEREOTYPICAL PERSPECTIVES ON ENTREPRENEURS

Sıla KAYA-CAPOCCI¹, Sevim KARAOĞLU²

ÖZ: Bu çalışmada, okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının girişimci ve girişimciliğe ait algılarını tanımlamak için "Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının girişimci kişiye dair stereotipik düşünceleri nelerdir?" sorusuna cevap aranmaktadır. Araştırma, 2021- 2022 eğitim öğretim yılında Türkiye'de bir devlet üniversitesinde Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği bölümünde okumakta olan 47 tane dördüncü sınıf öğrencisi ile yürütülmüştür. Katılımcılara "Girişimci Çiz" Ölçeği verilerek 15 dakika süre içerisinde bu ölçeği doldurmaları istenmiştir. Sonuçlar, "Girişimcilik Yetkinlikleri Çerçevesi" (The Entrepreneurship Competence Framework) Rubriği ile analiz edilmiştir. Bulgular, okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik algılarının düşük düzeyde kaldığını göstermektedir. Katılımcıların girişimci kişiye dair stereotipik algılarında, çok yoğunluklu olarak finansal sonrasında sosyal ve en az yoğunluklu olarak da yenilikçi (innovative) girişimcilikte olduğu görülmüştür. Okul öncesi öğrencilerinin girişimciliğe dair algılarının ve farkındalıklarının artırılması için öğretmenlerin yeterli eğitimi lisans düzeyinde almaları gerekmektedir.

ABSTRACT: In this study, the answer to the question of "What are the stereotypical thoughts of pre-school education teacher candidates about entrepreneurs?" is investigated. The study was conducted with 47 fourth grade undergraduate students studying at a Department of Preschool Education during the 2021-2022 academic year in Turkey. The Draw an Entrepreneur Scale is used as a data collection tool and participants were asked to fill in this scale within 15 minutes. The results were analyzed with the Entrepreneurship Competence Framework Rubric. The findings show that the preschool teacher candidates' entrepreneurship perceptions remain at a low level, and their stereotypical perceptions of the entrepreneurial person mostly show a financial entrepreneurship perspective, followed by social and innovative entrepreneurship perspectives respectively. In order to increase the perception and awareness of preschool teacher candidates about entrepreneurs, teachers should be supported to develop an entrepreneurial mindset through undergraduate level courses.

Anahtar sözcükler: Girişimci; girişimcilik, öğretmen adayları, okul öncesi eğitimi, stereotipler

Keywords: Entrepreneur, entrepreneurship, pre-school education, pre-service teacher, stereotypes

Bu makaleye atf vermek için:

Kaya-Capocci, Sıla ve Karaoğlu, Sevim. (2022). Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının girişimci kişiye dair stereotipik düşüncelerinin belirlenmesi, *Trakya Eğitim Dergisi*, 12(3), 1703-1717

Cite this article as:

Kaya-Capocci, Sıla and Karaoğlu, Sevim. (2022). Identifying preschool teacher candidates' stereotypical perspectives on entrepreneurs. *Trakya Journal of Education*, 12(3), 1703-1717

¹. Dr. Öğr. Üyesi., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ağrı, Türkiye, silakaya@agri.edu.tr., Orcid: 0000-0002-2653-855X

² Dr. Öğr. Üyesi., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ağrı, Türkiye, skaraoglu@agri.edu.tr., Orcid: 0000-0002-2200-6046

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

During the last few decades, entrepreneurship has been defined in different context. While entrepreneurship is commonly viewed in business schools and economy departments as starting a business, other subjects view it as coming up with something new (Kaya, Erduran, Birdthistle & McCormack, 2018; Rindova, Barry & Ketchen, 2009), creating sustainable social values, contributing to society (Kaya, 2019; Martin & Osberg, 2007) as well as making profit (Hisrich & Peters, 2002). Although entrepreneurship has been studied in different subjects for many years, the literature on preschool teacher candidates' understanding of entrepreneurship is limited. Furthermore, no literature was found in Turkey showing preschool teacher candidates' perception of and their stereotypical thoughts about an entrepreneur. The stereotypical thoughts negatively affect students' perception and choice of STEM related careers (Chambers, 1983) since such thoughts can cause misconceptions and misunderstandings of science, technology, engineering, and mathematics subjects. For example, a female student might have a stereotype about all engineers being a man, and this can result in the student pursuing a different career due to this stereotypical thought. To prevent such results, stereotypical thoughts should be identified and replaced at all levels of education. This is particularly important at preschool education in order to cease the growth of these thoughts starting at early ages. Therefore, this study aims to identify the stereotypical thoughts of pre-school education teacher candidates about entrepreneurs.

Method

This study adopts a qualitative research method and investigates the answer to the question of "What are the stereotypical thoughts of pre-school education teacher candidates about entrepreneurs?". The study was conducted with 47 fourth grade undergraduate students studying at a Department of Preschool Education during the 2021-2022 academic year in Turkey. This study perceives "entrepreneur" as a person rather than a profession. To depict the current perception of preschool teacher candidates, "The Draw an Entrepreneur Scale", developed by Uçar (2020), is used as a data collection tool. This rubric consists of a blank section at the top for students to fill in with their drawings and a section at the bottom for them to explain their drawings and opinion. At the beginning of the research, teacher candidates were provided with an information sheet and a consent form. The teacher candidates who signed the consent form and agreed to participate in the research were, then, asked to fill in this scale within 15 minutes. The results were analyzed with the Entrepreneurship Competence Framework Rubric. This rubric was developed by Uçar (2020) based on "The Entrepreneurship Competence Framework" which was proposed by Bacigalupo, Kampylis, Punie and Van den Brande (2016). This rubric consists of three main components, namely "ideas and opportunities", "resources", and "into action". The rubric targets 15 competencies to foster these three components. While analysing the data, each competency detected in the participants' drawings was scored 1 point. Based on the total score, participants' levels were decided.

Findings

The overall findings showed that participants had a misconception about an entrepreneur, and they used the words of "an entrepreneur" and "entrepreneurship" interchangeably. It was found that the preschool teacher candidates' perception of entrepreneurship was low with no students showing high or very high level of an entrepreneurship competence. Between the entrepreneurship competency categories, while "ideas and opportunities" were mentioned the most, "into action" was mentioned the least. Looking at 15 competencies, "financial and economic literacy" was mentioned the most by approximately half of the participants. In the drawings, participants' stereotypical perceptions of an entrepreneur were mostly reflected from a financial entrepreneurship perspective, referring to starting a business, developing economy, and finance. One stereotype of participants was identified as entrepreneurs being males. Within the data set, only one drawing depicted the negative aspects of entrepreneurship. While one (or

- the) drawing depicted entrepreneurship with its restrictive, enslaving and exploitative features, all the others emphasised its positive aspects such as motivating and strengths.

Discussion and Conclusion

The findings showing participants' perception of entrepreneurship not reaching high or very high level of an entrepreneurship competence conflicts with Yavuz Konokman and Yanpar Yelken's (2014) and Tican's (2019) findings. The reason for that can be explained by some studies (e.g., Akyürek & Şahin, 2013; Christiani, Cholimah & Suprayitno, 2015) as the teachers' or students' lack of background knowledge on entrepreneurship. Furthermore, the results also showed that participants commonly referred to financial entrepreneurship rather than social and innovative entrepreneurship. This finding is supported by Arpacı's (2015) and Tican's (2019) findings. As entrepreneurship first appeared in the literature of economics and administrative sciences and then, was transferred to other fields, it is not surprising that students are trained with finance-based resources in education departments. Based on these two findings and their reasons, it can be said that in order to increase the perception and awareness of preschool teacher candidates about entrepreneurs, teachers should be supported to develop an entrepreneurial mindset through undergraduate level courses. These courses should be structured based on innovative, social, and political entrepreneurship more than financial entrepreneurship. Moreover, as there are very limited resources available on innovative, social and political entrepreneurship, particularly in the field of education, more teaching resources that can be used in different contexts should be developed targeting these entrepreneurship types. By doing so, when pre-school candidates become teachers, they can be a role model for children to exhibit and to develop entrepreneurship skills as well as be equipped with the skills to design entrepreneurial activities according to the developmental level of students.

GİRİŞ

Küreselleşmeyle birlikte giderek artan sosyal, bilimsel, teknolojik ve ekonomik değişimler, varlık ve refah seviyelerini koruyup ayakta kalabilmesi için ülkeleri farklı adımlar atmaya yönlendirmiştir. Bunlardan bir tanesi de girişimcilik ruhunu canlandırmak olarak görülebilir. Girişimcilik, orta çağlardan başlayıp (Hisrich ve Peters, 2002), 21. yüzyıla kadar, iktisat ve ekonomi temelli alanlarda yaygın olarak kullanıldığı için (European Commission, 2011), yapılan çalışmalarda genel olarak iktisat ve ekonomi temelli bir bakış açısı olan finansal girişimcilik olarak bilinmekte ve kullanılmaktadır (Uçar, 2018). Finansal girişimcilik kar amacı gütmektedir ve genellikle ekonomik gelişime katkıda bulunmak ve varlığı artırmak gibi bakış açılarına öncelik vermektedir. Ancak bu bakış açısının dışında yenilikçi (innovative) girişimcilik ve sosyal girişimcilik gibi farklı girişimcilik çeşitleri de yer almaktadır. Yenilikçi girişimcilik yeni bir ürün ya da servis ortaya koymak ya da var olan ürün ve servisi yenileyip geliştirmek amacı güderken, sosyal girişimcilik sosyal değerler yaratmaya ya da bu değerlerin sürdürülebilirliğine katkıda bulunmaya öncelik vermektedir. Yani, yaygın olarak bilinenin aksine, girişimcilik kar amacı gütmeyen halka yardımcı olabilmek (Kaya, 2019; Martin ve Osberg, 2007) ve yeni bir şeyler ortaya koyabilmek (Kaya vd., 2018; Rindova, Barry ve Ketchen, 2009) gibi hedeflerde de bulunurken, yeni bir ortama ya da duruma uyum sağlayabilmek, özdenetim geliştirebilmek, açık fikirli ve ileri görüşlü olabilmek gibi yetkinlikleri geliştirmeyi de amaçlamaktadır (Adatepe, Kul ve Adatepe, 2021). Bu kadar faydalı olmasına rağmen yukarıda da bahsedildiği gibi girişimciliğe çok sınırlı bir çerçeveden bakılmakta, bu da girişimciliğin potansiyel katkılarını sınırlandırmaktadır.

Bu sınırlı bakış açısı son yıllarda dünyada ve Türkiye'de eğitim temelli alanlarda da yaygın bir şekilde kendini göstermeye başlamıştır. Yapılan birçok çalışmada, girişimciliğe bir ürün üretme ve bu ürünü pazarlama olarak bakılmıştır. Girişimciliğe dair olan bu bakış açısı Deveci ve Çepni'nin (2014) çalışmasında gözlemlenebilir. Ayrıca Uçar (2020) girişimcilik eğitimi üzerine yazmış olduğu kitabında da girişimciliğin ürün üretme ve bu ürünü pazarlama temelli olarak bakılan finansal girişimcilik bakış açısıyla yaygın olarak kullanıldığı görüşünü desteklemektedir. Bu duruma ek olarak, dünyada girişimcilik eğitiminin her kademesinde desteklenmekteyken, ülkemizde daha sınırlı olarak yer almaktadır. Örneğin, Avrupa ülkelerinden Finlandiya'da eğitimin bütün kademelerinde girişimcilik desteklenmiş (Finnish National Board of Education, 2014), İrlanda'da ise girişimcilik eğitimin bütün

kademelerinde 2025 yılına kadar geliştirilmesi gereken geleceğin ulusal becerileri arasında yer almıştır (Department of Education and Skills, 2016). Türkiye'de ise girişimcilik 2013 yılı fen bilgisi öğretim programlarında “yaşam becerileri” olarak yerini almasının yanı sıra (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013), son yıllarda sadece lise düzeyinde seçmeli ders olarak müfredatta yerini alırken; ne yazık ki okul öncesi dönemde kullanılan müfredatta yer almamaktadır. Dünyada ve özellikle Türkiye’de yapılan çalışmalara bakıldığında ise, ortaokul ve lise düzeyinde sınırlı olarak da olsa yer bulmasına rağmen, çocukları bir üst eğitim düzeyine hazırlama amacı olan okul öncesi dönemde çok sınırlı sayıda girişimcilik çalışmasına rastlanmaktadır. Çocuklarının her gelişim alanında en fazla ilerleme gösterdiği dönem olarak literatürde yer alan okul öncesi döneminde girişimcilik ile ilgili çalışmaların yetersiz kalması bu makalenin önemini ortaya koymaktadır.

Öğretmenler ve öğretmen adayları stereotip düşüncelerini, kendi öğrenmelerinin yanı sıra kendi öğrencilerine ya da uygulama okulundaki öğrencilere yansıtmaktadır. Öğretmen adaylarının bu tip düşünceleri, meslek hayatına başladıklarında derslerinin içeriğini, öğretimde kullandıkları öğretim stratejilerini, yöntem ve teknikleri ve daha birçok öğretimde yer alan faktörleri etkilemektedir. Buradan yola çıkarak, bu çalışma, okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının girişimciye ait algıları betimleyerek, girişimciliğin stereotiplerden ve yanlış bilgilerden uzak bir şekilde öğrenilebilmesi ve bütünsel bir bakış açısıyla girişimcilik eğitiminin şekillendirilmesi için kılavuzluk etmeyi amaçlamaktadır. Bu makalede öncelikle okul öncesi eğitimde yapılmış olan girişimcilik çalışmaları incelenecek, sonrasında stereotipik düşüncelerin önemi ve nasıl belirlenebileceği tartışılacaktır. Bu tartışmalar temelinde metodoloji tanıtılacak ve çalışmada elde edilen bulgular paylaşılacaktır. Bulguların ne anlama geldiği ve okul öncesi eğitimde ne gibi sonuçlarının olduğu tartışıldıktan sonra, okul öncesi eğitim programların girişimcilik temelli olarak geliştirilmesi için neler yapılabileceğine dair öneriler sunulacak makale sonlandırılacaktır.

ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE GİRİŞİMCİLİK ÇALIŞMALARI

Dünyada ve özellikle Türkiye’de yapılan çalışmalara bakıldığında okul öncesi eğitimi alanında çok sınırlı sayıda girişimcilik çalışmasına rastlanmaktadır. Okul öncesi eğitimde Kondracka-Szala ve Malinowska'nın 2019 yılında yapmış olduğu çalışma uluslararası alanda yapılan çalışmaların sınırlı örneklerindedir. Kondracka-Szala ve Malinowska (2019) girişimciliği bir anahtar beceri olarak görerek erken çocukluk eğitiminde yer alan yenilikçilik bakış açısını (innovative concept) yansıttığı fikrini kabul etmektedir. Girişimcilik ruhunun erken yaşlardan itibaren desteklenmesinin gerekliliğine dikkat çeken bir başka çalışma ise Christianti, Cholimah ve Suprayitno (2015) tarafından yürütülmüştür. Bu çalışmada erken çocukluk dönemi için girişimcilik öğrenme modelinin geliştirilmesine dair 12 öğretmen, 6 yönetici, 90 ebeveyn ve 5 erken çocukluk eğitim kurumu ile görüşme yapılmıştır. Çalışmada elde edilen bulgular girişimcilik değerlerinin kendine güven, dürüstlük, bağımsızlık, sorumluluk, yaratıcılık, pes etmeme, çevre için duyarlı olma, takım çalışması, disiplinli olma ve saygı duyma olduğunu desteklemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, girişimciliği geliştiren okulların aslında girişimcilik ruhunu geliştirmek için öğrenme konusunda net bir rehberle sahip olmadığını göstermiştir. Bunun yanı sıra çalışmaya katılmış bütün öğretmenlerin ve büyük çoğunluktaki ebeveynlerin girişimciliğin erken yaşlardan itibaren geliştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Türkiye'de ise Tican (2019) okul öncesi eğitim ve ilkökul öğretmen adaylarının bireysel girişimciliğe bakış açılarını ve yaratıcı düşünme eğilimlerini 469 öğretmen adayına uyguladıkları iki farklı anket yardımıyla belirlemiştir. Öğretmen adaylarının bakış açılarının cinsiyet ya da girişimcilik ile ilgili daha önce ders alıp almadıklarına göre değiştiğini ama genel olarak ortalamanın üzerinde yer aldığını gösteren bu çalışma, öğretmen adaylarının ekonomi ve girişimcilik konulu ders almasını önermektedir. Buna ek olarak, Tican'ın (2019) bulguları, girişimciliğe finansal girişimcilik olarak bakıldığı görüşünü destekler niteliktedir. Diğer taraftan Zembat ve Yılmaz (2019) okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı düşünme eğilimleri ve girişimcilik düzeylerinin arasındaki ilişkiyi iki farklı ölçekte incelemişlerdir. Bu araştırma sonucuna göre, okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı düşünme eğilimleri ile girişimcilik düzeyleri arasında anlamlı, başka bir deyişle, yaratıcı düşünme eğilimleri arttıkça girişimcilik düzeyinin de arttığı iki yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Akyürek ve Şahin (2013) ilkökul öğretmenlerinin girişimcilik becerisine ilişkin görüşlerini inceleyen bir araştırma yapmışlardır. Bu çalışmada risk alma, yaratıcılık, karar verme, özgüven, çevre ve mesleki yeterlilik boyutları girişimciliğin alt kategorileri olarak kabul edilmiştir. Okul öncesi öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumları ve girişimcilik düzeyleri ise iki farklı ölçek kullanılarak Yavuz Konokman ve Yanpar Yelken (2014) tarafından

incelenmiştir. Çalışma bulgularına göre okul öncesi öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumlarının ve girişimcilik düzeylerine ilişkin algılarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buna rağmen, öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumlarının girişimcilik düzeyini etkileyen bir değişken olmadığı belirtilmiştir. Literatüre bakıldığında, Türkiye’de erken çocukluk döneminin ilk periyodu olan okul öncesi dönem için yetiştirilen öğretmen adaylarının girişimci kişiye bakış açılarının hangi yönde olduğuna ve bu öğretmen adaylarının girişimci kişiye ve girişimciliğe dair bakış açılarını geliştirmek için ne yapılması gerektiğine dair önerilerde bulunan bir çalışma tespit edilememiştir.

Girişimci konulu stereotipik bakış açılarının belirlenmesi

Öğretmen adaylarının stereotipik bakış açıları da girişimcilik algısının gelişmesinde önem taşımaktadır. Çünkü, “bir olguyu daha iyi anlamanın yolu o olguya ait stereotipleri tanımlamaktan geçer” (Uçar, 2020, s.28). Stereotip genel anlamda kişiler ya da davranışlar hakkında yaygın bir şekilde benimsenen düşüncelerdir (McGarty, Yzerbyt ve Spears, 2002). Bu düşüncelere örnek olarak hemşirenin kadın, mühendisin erkek olarak ya da bilim insanının Einstein’ın beyaz önlüklü ve dağınık saçlı görünüşü ile betimlenmesi verilebilir. Önyargılarla donatılmış stereotipik düşüncelerin, bireylerin hayat ile arasına bir perde çekmesinin ve gerçek yaşamı yanlış anlamlandırmasına neden olmasının yanı sıra öğrencilerin ileride fen, teknoloji, matematik, mühendislik (FeTeMM) alanlarında yapacağı kariyer seçimlerini olumsuz etkilediği belirlenmiştir (Chambers, 1983; Uçar, 2020).

Öğrencilerin stereotipik düşünceleri aileden, arkadaşlarından veya çevrede gördüklerinden gelebileceği gibi bazen öğretmenlerinden de öğrencilere bu düşünceler aktarılmaktadır. Yapılan çalışmalara göre öğrencilerin girişimcilik becerileri kazanmaları, kimi zaman öğretmenlerin girişimcilik davranışlarını model alarak mümkün olmaktadır (Dixon, Meier, Brown ve Cluster, 2005). Yine benzer bir şekilde, öğretmen ve aile tutumlarının öğrencilerin girişimciliğini etkilediği yapılan çalışmalarla ortaya konulmuştur (Akyürek ve Şahin, 2013). Bireyin okul, aile ve çevrede alanlarından etkilenecek geliştiği göz önünde bulundurulursa bu alanların geliştirilmesi ve olumlu örgütlenmesi bireyi pozitif yönde geliştirebilir. Bu önyargılarla ve stereotipik düşüncelerle başa çıkmak için erken yaşlardan itibaren bu kalıpların yıkılıp, öğretmenlerden küçük yaşlardan itibaren öğrencilere bu düşüncelerin aktarılmasının önüne geçilmelidir. Bunu başarabilmek için öğretmenlerin henüz mesleğe başlamadan önce bu kalıpları kırması gerekmektedir. Bu nedenle, bu tarz yargılardan uzaklaşabilmek için öncelikle öğretmen adaylarının stereotipik görüşlerinin belirlenmesi gerekmektedir. Stereotipik görüşleri betimlemenin bir yolu ise çizimdir. Çizim yoluyla veri toplayan ve çizim ile betimlemenin etkililiğini gösteren bir çok çalışma bulunmaktadır (Örn. Chambers, 1983; Knight ve Cunningham, 2004; Renoe, 2003; Uçar, 2020; Uçar ve Uçar, 2016). Bu araçlar kullanılarak genelde bir mesleğe yönelik stereotipik özellikler belirlenmiştir. Uçar (2020) bu anlamda fen bilgisi öğretmenlerinin girişimci ve girişimcilik ile ilgili stereotipik görüşlerini belirlemek için “Girişimci Çiz” ölçeğini kullanmıştır. Aynı ölçek okul öncesi eğitimi öğretmen adayları ile de uygulanabilir. Elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak ise program geliştirme çalışmaları yapılabilir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden tarama araştırma modeli uygulanmıştır. Nitel araştırmalar insanların çevresinde olup bitenleri (dünyayı) nasıl algıladıklarını anlamayı amaçlar (Bryman, 2012). Betimsel araştırma türlerinden birisi olan tarama araştırma modelinde ise anketler yardımıyla kişilerin önceden tespit edilen konulardaki tutum, inanç, görüş, davranış, beklenti ve özellikleri araştırılır (Gürbüz ve Şahin, 2016). Tipik olarak tarama araştırmaları, mevcut koşulların doğasını tanımlamak, mevcut koşulların karşılaştırabileceği standartları belirlemek ya da belirli olaylar arasında var olan ilişkileri belirlemek amacıyla veri toplanmasını sağlar (Cohen, Manion ve Morrison, 2011). Bu çalışmada, okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının girişimci ve girişimciliğe ait algılarını tanımlamak için “Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının girişimci kişiye dair stereotipik düşünceleri nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır.

Çalışma Grubu/ Evren- Örneklem

Araştırma, 2021- 2022 eğitim öğretim yılında Türkiye'de bir devlet üniversitesinde Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği bölümünde okumakta olan 48 tane dördüncü sınıf öğrencisi ile yürütülmüştür. Katılımcılardan bir tanesinin çiziminde girişimci ve/veya girişimcilik net olarak belirtilmediği ve anlamlı bir açıklama bulunmadığı için, bu katılımcı analiz dışı bırakılmış ve çalışma 47 katılımcı ile tamamlanmıştır.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada “girişimci” kelimesi ile tek bir meslek grubu değil, bütün girişimci bireyler hedef alınmıştır. Mevcut durumun betimlemelerle tespit edilmesinde Uçar (2020) tarafından geliştirilen “Girişimci Çiz” ölçeği daha önce kullanıldığı ve etkili sonuç alındığı için, bu çalışmada okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının girişimci kişiye dair stereotipik düşüncelerinin belirlenip betimlenmesinde aynı veri toplama aracı gerekli izin alınarak kullanılmıştır. Bu veri toplama aracının üst tarafında girişimci çizmek için bırakılan boşluk ve alt tarafında katılımcıların çizimlerini açıklayabilecekleri bir yazı alanı bulunmaktadır.

Verilerin Toplanması

Çalışma başlamadan önce çalışmanın amacı ve içeriği konusunda öğretmen adaylarına gerekli bilgilendirme yapılarak, istedikleri anda gerekçe sunmaksızın çalışmadan ayrılacakları, kişisel bilgilerin araştırmada kullanılmayacağı ve gönüllülük ilkesinin esas alındığı hem yazılı olarak hem de sözlü olarak ifade edilmiştir. Rıza formunu imzalayan öğretmen adayları buradan itibaren katılımcı olarak adlandırılmıştır.

Katılımcılara sunulan “Girişimci Çiz” ölçeği verilerle 15 dakika süre içerisinde bu ölçeği doldurmaları istenmiştir. Süre yeterli olmayan katılımcılara ek süre verilmiş, toplam en geç 20 dakika içerisinde katılımcılar çizimlerini tamamlamıştır. Araştırma sürecinde okul öncesi öğretmenliğinde okumakta olan ve gönüllü olan katılımcılara verilen bir kâğıdın üst tarafında yer alan boşluğa bir girişimci çizimleri, alt tarafında ise ne çizdiklerini açıklamaları istenmiştir. Katılımcılar figürler çizmekte, konuşma baloncukları kullanmakta ve yazılar yazmakta serbest bırakılmıştır. Bu şekilde katılımcıların çizimlerindeki anlam farklılaşmalarının ya da yanlış anlamlandırmanın önüne geçmek ve çizim konusunda daha rahat hissetmeleri sağlamak hedeflemiştir.

Verilerin Analizi

Çalışma sürecinde elde edilen veriler Uçar’ ın (2020), Bacigalupo, Kampylis, Punie ve Van den Brande’ in (2016) geliştirdiği “Girişimcilik Yetkinlikleri Çerçevesi” (The Entrepreneurship Competence Framework) temelinde oluşturduğu rubrik mevcut çalışmaya adapte edilerek kullanılmıştır. Girişimcilik genel olarak yeni bir fikir ürettikten ya da fırsatları belirledikten sonra kaynakları kullanarak düşünceyi eyleme dönüştürme faaliyeti olarak görüldüğü için bu rubrik “fikirlere ve fırsatlar, kaynaklar ve eylemek geçmek” üç temel alandan ve bu temel alanları ortaya çıkarmak için gereken özellikleri içine alan 15 yetkinlikten oluşmaktadır. Fikirler ve fırsatlar temel alanında fırsatları belirlemek, yaratıcılık, vizyon, fikirlere değer vermek, etik ve sürdürülebilir düşünme yetkinlikleri bulunmaktadır. Kaynak temel alanında ise öz farkındalık ve öz yeterlik, motivasyon ve azim, kaynakları seferber etme, finansal ve ekonomik okuryazarlık, başkasını harekete geçirme yetkinlikleri yer almaktadır. Eyleme geçmek temel alanı ise inisiyatif almak, planlama ve yönetim, belirsizlik, şüphe ve riskle baş etme, işbirliği yapabilme, tecrübe ile öğrenme yetkinliklerini kapsamaktadır. Analiz sırasında, öğrencilerden toplanan veriler gözden geçirilmiş ve kategorilere toplanmıştır. Katılımcıların yazılı açıklamaları ve çizimlerinin ölçek kapsamında yorumlanmasında kullanılan anahtar kelimeleri de içine alan adapte edilmiş rubrik kullanılmıştır.

Değerlendirme yaparken rubrikte yer alan 15 yetkinlikten birinin tespit edilmesi halinde katılımcının o yetkinlik alanına 1 puan verilmiş ve bu süreç bütün yetkinlikler için tekrarlanmıştır. Elde edilen puanlara bakılarak katılımcıların seviyeleri Tablo 1’de gösterildiği gibi kategorize edilmiştir.

Tablo 1.

Yetkinlik puanlarına göre seviye kategorizasyonu

Puan Aralığı	Seviye
15-12.01	Çok yüksek
12-9.01	Yüksek
9-6.01	Orta
6-3.01	Düşük
3-0	Çok düşük

Değerlendirme sürecinde iki ayrı araştırmacı, birbirinden bağımsız olarak ve rubriğe bakarak bütün katılımcıları değerlendirmiş ve buldukları sonuçları karşılaştırmıştır. Uyumsuzluk olan yetkinlikler konusunda araştırmacılar bir araya gelerek tek bir karara varmıştır. Bu şekilde, birinci analizde araştırmacılar arasında %90.5 uyum sağlanırken, ikinci analizde %100 uyum sağlanmıştır. Araştırmacılar arası uyum çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğini artırmaktadır.

BULGULAR

Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının girişimci kişiye dair stereotipik düşüncelerini betimlemek için katılımcılara verilen “Girişimci Çiz” ölçeği temelinde yapılan ilk değerlendirmede katılımcıların girişimci yetkinliklerini vurgulama seviyelerine bakılmıştır. Katılımcıların ortalama puanı 2.92 olarak tespit edilmiş ve çok düşük kategorisi içerisinde değerlendirilmiştir. Katılımcıların girişimci yetkinlik seviyeleri, frekans değerleri ve bu frekansların yüzdelik değerleri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Katılımcıların yetkinlik puanlarına göre seviye, frekans ve yüzde değerleri

Puan Aralığı	Seviye	Frekans (f)	%
9-6.01	Orta	2	4.26
6-3.01	Düşük	13	27.66
3-0	Çok düşük	32	68.09

Tablo 2’de görüldüğü gibi yüksek ve çok yüksek seviyesine geçebilen katılımcı bulunmamaktadır. Yetkinliklerin toplam frekansları ve yüzdelik dilimleri üç kategori altında incelenmiş ve Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3.

Kategori bazında yetkinliklerin toplam frekansları ve yüzdelik dilimleri

Kategoriler	Toplam f	Toplam %
A: Fikirler ve Fırsatlar	67	28.5
B: Kaynaklar	58	24.7
C: Eyleme Geçmek	15	6.4

Tablo 3’de görüldüğü gibi, rubrikte yer alan yetkinliklerden %40.4’ una herhangi bir vurgu yapılmamıştır. Geri kalan %59.6’ lik kısmın ise çoğunluğunda “A: Fikirler ve Fırsatlar” kategorisinde yer alan yetkinlikleri vurgulanırken (f=67, %28.5), yakın bir oranla ikinci olarak “B: Kaynaklar” kategorisinde yer alan yetkinlikler vurgulanmıştır (f=58, %24.7). En az vurgu ise “C: Eyleme Geçme” kategorisinde yer alan yetkinliklere yapılmıştır (f=15, %6.4).

Üç kategoride yer alan her bir yetkinlik bazında frekans ve yüzde değerleri incelenmiş ve sonuçları Tablo 4’de sunulmuştur.

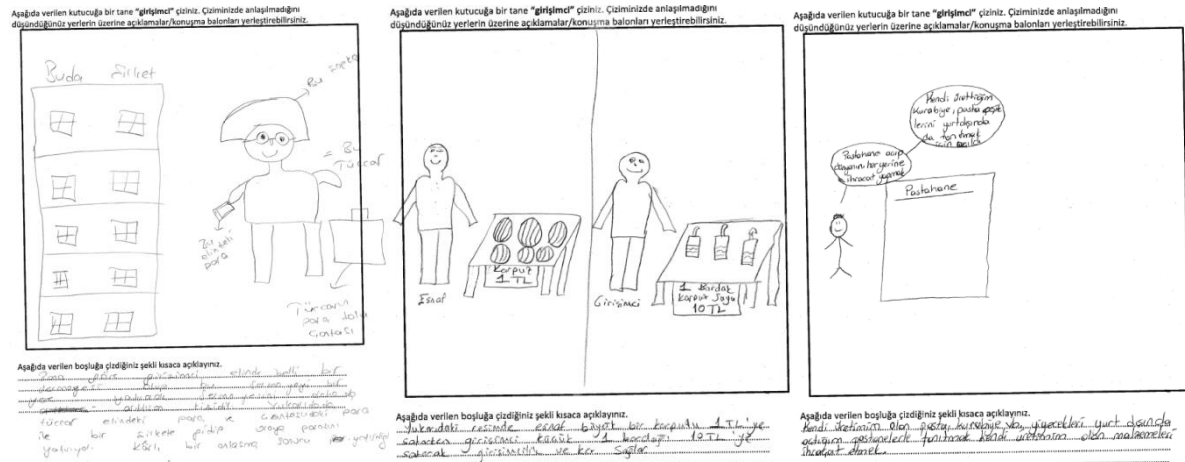
Tablo 4.

Yetkinlik bazında yüzde ve frekans değerleri

Yetkinlik	Frekans	%
A1: Fırsatları belirlemek	18	38.3
A2: Yaratıcılık	18	38.3
A3: Vizyon	11	23.4
A4: Fikirlere değer vermek	6	12.8
A5: Etik ve sürdürülebilir düşünme	14	29.8
B1: Öz farkındalık ve öz yeterlik	10	21.3
B2: Motivasyon ve azim	10	21.3
B3: Kaynakları seferber etme	12	25.5
B4: Finansal ve ekonomik okuryazarlık	23	48.9
B5: Başkalarını harekete geçirme	3	6.4
C1: İnisiyatif almak	1	2.1
C2: Planlama ve yönetim	3	6.4
C3: Belirsizlik, şüphe ve riskle baş etme	5	10.6
C4: İşbirliği yapabilme	4	8.5
C5: Tecrübe ile öğrenme	2	4.3

Tablo 4 temelinde yetkinlikler tek tek incelendiğinde, katılımcılardan yarıya yakınında “finansal ve ekonomik okuryazarlık” gözlenerek birinci sırayı almış (f=23, %48.9) ve çizimlerde en sık kendini gösteren boyut olmuştur. Bunu “fırsatları belirlemek” ve “yaratıcılık” yetkinlikleri izlemiştir (f=18, %38.3).

Katılımcıların yarısına yakını (f=23, %48.9) çizimlerinde “finansal ve ekonomik okuryazarlık” yetkinliğini vurgularken girişimci stereotipini iş kurma, ekonomi ve finans ile göstermiştir. Bu yetkinlik alanını vurgulayan üç tane örnek çizim Şekil 1’de sunulmuştur. Şekil 1’de görüldüğü gibi katılımcıların sahip olduğu stereotipik algılarda girişimci kişi mevcut kaynakları paraya dönüştüren, kar amacı güden ve iş kuran kişi olarak betimlenmiştir.

Şekil 1. “Finansal ve ekonomik okuryazarlık” yetkinliğini vurgulayan çizim örnekleri

Katılımcıların üçte birinden fazlası (f=18, %38.3) çizimlerinde “fırsatları belirlemek” yetkinliğini vurgularken girişimci stereotipini araştırıp birşeyler yapan ve hayal kuran kişiler olarak göstermiştir. Bu yetkinlik alanını vurgulayan iki tane örnek çizim Şekil 2’de sunulmuştur. Şekil 2’de görüldüğü gibi katılımcıların sahip olduğu stereotipik algılarda girişimci kişi farklı kapılar belirleyen ve kimsenin görmediği fırsatları gören kişi olarak betimlenmiştir.

yola çıkarak girişimci stereotiplerinden bir tanesi girişimcinin erkek olduğu algısı olarak belirlenmiştir. Girişimcilik konusundaki kavram yanılgılarında bakıldığında ise, bazı katılımcıların girişimci ve girişimcilik kavramlarını karıştırdığı (f=9, %19) ve bir katılımcının girişimciliğin sonradan öğrenilemeyeceğini düşündüğü (f=1, %2.1) verilerde tespit edilmiştir. Girişimciliğin nasıl algılandığına bakıldığında ise, katılımcıların çizimlerinde en çok finansal girişimcilik (f=23, %49), ikinci olarak sosyal girişimcilik (f=16, %34) ve üçüncü olarak yenilikçi girişimcilik (f=14, %29.8) ile ilgili figürlere rastlanmıştır. Şekil 1 finansal girişimcilik örneği olarak görülebilirken, Şekil 4’ de kâr amacı gütmeyen toplumsal yararı ön plana çıkarıldığı sosyal girişimciliğe örnek çizimler sunulmuştur.

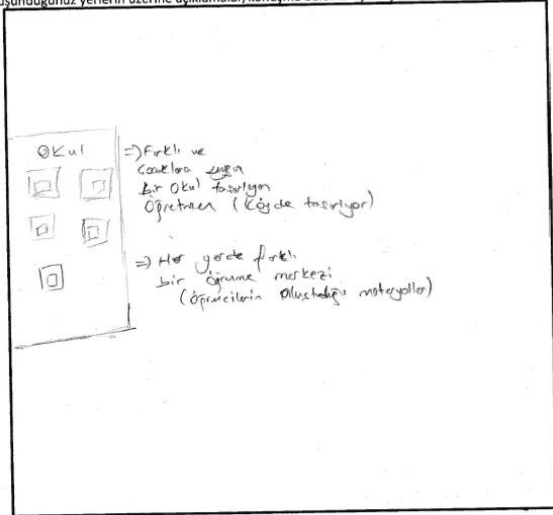
Aşağıda verilen kutucuğa bir tane "girişimci" çiziniz. Çiziminde anlaşılmadığını düşündüğünüz yerlerin üzerine açıklamalar/konuşma balonları yerleştirebilirsiniz.

Aşağıda verilen boşluğa çizdiğiniz şekli kısaca açıklayınız.

Girişimci olarak çizdiğim kadın, sokak hayvanlarını işsiz insanların belli noktalarda saklamak için kurduğunu düşünüyorum. Sokak hayvanları, sokak hayvanları için kurduğunu düşünüyorum. Sokak hayvanları için kurduğunu düşünüyorum. Sokak hayvanları için kurduğunu düşünüyorum. Sokak hayvanları için kurduğunu düşünüyorum.

Aşağıda verilen kutucuğa bir tane "girişimci" çiziniz. Çiziminde anlaşılmadığını düşündüğünüz yerlerin üzerine açıklamalar/konuşma balonları yerleştirebilirsiniz.

Aşağıda verilen boşluğa çizdiğiniz şekli kısaca açıklayınız.

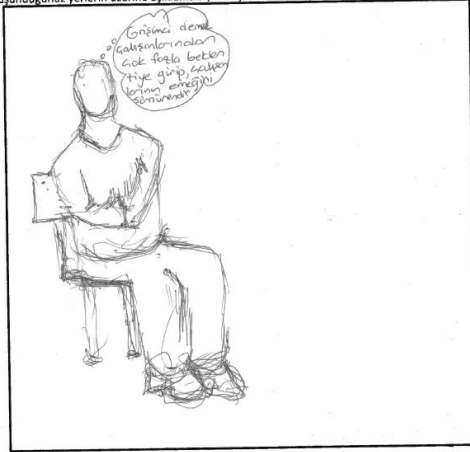
Okul, farklı ve çeşitli öğrenme merkezleri için okul faaliyetleri öğretmeni (kayda tutuyor) Her yerde farklı bir öğrenme merkezi (öğrencilerin oluştukları merkezler)

Şekil 4. Sosyal girişimciliğe örnek çizim

Şekil 2’de gösterilen Elon Musk örneği ise aynı zamanda yenilikçi girişimcilik örneği olarak gösterilebilir. Girişimcilik çeşitlerine odaklanan analizlerde, girişimci kişi yerine kavram yanılgısı nedeniyle sadece girişimciliğe odaklanan katılımcıların yanı sıra, girişimci kişiyi ve girişimcilik sürecini birlikte resmeden katılımcıların çizimlerine odaklanılmıştır. Bazı çizimlerde birden çok girişimcilik çeşidi yansıtılmıştır. Katılımcıların %21.3’ u (f=10) çizimlerinde girişimcilik çeşitleri yerine girişimci kişiye odaklanmıştır. Bu sonuçlara bakıldığında ise katılımcıların neredeyse yarısının girişimciliği iş kurma ve para kazanma temelli olarak stereotipleştirdiği belirlenmiştir.

Son olarak, verilerde girişimciliği olumsuz yönüyle yansıtan bir çizim dikkat çekmektedir. Diğer bütün çizimler girişimciliği olumlu, motive edici ve güçlü yönleriyle vurgularken bu çizim girişimciliği kısıtlayıcı, köleleştirici ve sömürücü özelliklerle betimlemektedir. Bu çizim Şekil 5’ de sunulmuştur.

Aşağıda verilen kutucuğa bir tane "girişimci" çiziniz. Çiziminizde anlaşılmadığını düşündüğünüz yerlerin üzerine açıklamalar/konuşma balonları yerleştirilebilir.

Aşağıda verilen boşluğa çizdiğiniz şekli kısaca açıklayınız.

Girişimci demek katılımcıların sadece foto çekip belgeni görünmesini istemesi demektir. Girişimci demek katılımcıların sadece foto çekip belgeni görünmesini istemesi demektir.

Şekil 5. Olumsuz yönüyle girişimcilik çizimi

Şekil 5' te görüldüğü gibi, sadece bir katılımcı girişimciliğin olumsuz yönlerini vurgulamıştır. Bu katılımcı dışında diğer tüm katılımcılar ise girişimciliğin olumlu yönlerine vurgu yapmıştır.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Genel olarak bulgulara bakıldığında, katılımcıların girişimci kavramını da içine alan girişimcilik ile algısının yüksek ve çok yüksek seviyesine geçemediği saptanmıştır. Bu bulgu Yavuz Konokman ve Yanpar Yelken' in (2014) okul öncesi öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumlarının ve girişimcilik düzeylerine ilişkin algılarının yüksek olduğu ve Tican' in (2019) genel anlamda öğretmen adaylarının ortalamasının üzerinde yer aldığı bulgusu ile çelişse de, bu bulgunun farklı nedenlerinin olabileceği düşünülmektedir. Örneğin, bu bulgunun nedenlerinden bir tanesinin öğrencilerin girişimci ve girişimcilik ile ilgili geçmiş bilgiye sahip olmaması olabileceği düşünüldüğünde, öğrencilerin konu ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığını ya da öğretmenlerin bu anlamda eğitimi bulunmadığını göstererek bu bulgunun nedenini açıklayabilecek nitelikte olan çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin, uluslararası alanda Christiani, Cholimah ve Suprayitno (2015) tarafından yürütülen çalışmanın bulguları, girişimciliği geliştiren okulların aslında girişimcilik ruhunu geliştirmek için öğrenme konusunda net bir rehberine sahip olmadığını göstermiştir. Ulusal alanda yapılan çalışmalarda ise Akyürek ve Şahin (2013) çalışmalarına katılan ilkökul öğretmenlerinin önemli bir kısmının girişimcilik beceri düzeylerinin yetersiz olduğunu belirtmiş ve konu ile ilgili lisans düzeyinde dersler verilmesini önermişlerdir. Benzer şekilde, Tican' in (2019) çalışması, öğretmen adaylarının ekonomi ve girişimcilik konulu ders almasını önermektedir. Ders vermenin yanı sıra, sanayi kuruluşları ve üniversiteler arasında işbirliğinin desteklenmesinin de girişimcilik algısının gelişmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir (Arpacı, 2015). Ancak, Türkiye'de eğitim veren üniversitelere bakıldığında, girişimcilik dersinin lisans düzeyinde yoğunluklu olarak İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde yer alan bölümlerde toplandığı görülmüştür (Yelkikalan vd., 2010). Son yıllarda diğer alanlarda da önemi fark edilmeye başlanan girişimcilik eğitimi Arpacı (2015) eğitim fakültesinde verdiği derslere entegre etmiştir. Öğretmen yetiştirme programında lisans düzeyinde verdiği "Girişimcilik" dersi değerlendirmesini yapan Arpacı (2015, s.152), "eğitim fakültesinde verilen girişimcilik dersinin öğretmen adaylarının eğitim yaşamında önemli bir boşluğu doldurduğunu" ve aynı zamanda öğretmen adaylarının girişimcilik potansiyellerinin farkındalıklarını yükselttiğini tespit etmiştir. Peltonen (2015) yaptığı çalışmada öğretmenlerin girişimcilik eğitimine karşı bakış açılarını ele almış ve öğretmenlerin bu eğitimi pedagojik yenileme ve mesleki gelişim olarak vurguladıkları sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışma aynı zamanda, öğretmenlerin daha öğretmen olmadan önce girişimciliği destekleyici ders almalarının hem öğretmen olduklarında kendi girişimcilik düzeylerinin farkında olarak öğrencilerine model olmalarını hem de öğrencilerine girişimcilik becerilerini aktarmak için öğrenci düzeylerine uygun etkinlikler planlayabileceğini

olacağını ortaya koymuştur. Lisans alanında yapılan çalışmalar olmasına rağmen, erken yaşlarda, özellikle okul öncesi döneminde, girişimciğin ya da girişimcilik ruhunun geliştirilip geliştirilmemesi gerektiğine dair sınırlı sayıda çalışma yer almaktadır. Bunlardan birisi olan Christianti, Cholimah ve Suprayitno (2015) tarafından yürütülen çalışmanın bulguları girişimciliğin erken yaşlardan itibaren geliştirilmesi gerektiğini desteklemiştir. Tüm bunlardan yola çıkarak, girişimcilik bakış açısının geliştirilmesi için erken yaşlardan itibaren girişimcilik becerilerinin derslere entegre edilmesi gerektiği, ancak bu entegrasyonun başarıyla gerçekleştirilebilmesi için öncelikle fakültelerdeki öğretim elemanlarına bu anlamda eğitimler verilmesi gerektiği görüşü desteklenebilir.

Diğer bulgulara bakıldığında, katılımcıların çizimlerinde en çok finansal girişimciliğe (f=23, %49), ikinci olarak sosyal girişimciliğe (f=16, %34) ve üçüncü olarak yenilikçi girişimciliğe (f=14, %29.8) vurgu yaptığı görülmüştür. Bu sonuçlara bakıldığında ise katılımcıların neredeyse yarısının girişimciliği iş kurma ve para kazanma temelli olarak stereotipikleştirdiği belirlenmiştir. Bu bulgu Tican' in (2019) girişimciliğe genel olarak finansal girişimcilik olarak bakıldığı bulgusunu desteklemektedir. Benzer şekilde, Arpacı (2015) girişimciliği finansal kaynakların farkına varmak ve fırsatları görebilmek olarak vurgulamıştır. Girişimciliğin ilk kez iktisadi idari bilimler literatüründe ortaya çıkıp sonradan başka alanlara finans temelli olarak aktarılması, hala literatürde finans temelli kaynakların çoğunlukla yer alması, yenilikçi, sosyal ve politik girişimcilik gibi girişimcilik çeşitlerine dair özellikle eğitim alanında çok sınırlı kaynaklar bulunması, öğrencilerin neden genel olarak finansal girişimciliğe odaklandığını açıklar niteliktedir. Buna ek olarak girişimcilik eğitiminin eğitim fakültelerinde yaygın olarak verilmeyip işletmeye odaklanan alanlarda daha çok sunulduğu düşünüldüğünde, öğrencilerin eyleme geçme kategorisini çok az vurgulaması (f=15, %6.4) ve öğrencilerin girişimcilik niyetini davranışa dönüştürmekte (eyleme geçmekte) zorlanması şaşırtıcı değildir. Katılımcılar her ne kadar niyeti davranışa dönüştürmekte güçlük çekse de, girişimciliği para ve kar elde etme temelli görse de girişimciliği bir anahtar beceri olarak görerek erken çocukluk eğitiminde yer alan yenilikçilik bakış açısını (innovative concept) yansıttığı fikrini kabul eden ve erken çocukluk döneminde girişimciliğin yenilikçi ve yaratıcılık temelli olarak geliştirilmesi gerektiğini destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (Örn., Kondracka-Szala ve Malinowska, 2019). Zembat ve Yılmaz (2019) okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı düşünme eğilimleri ile girişimcilik düzeyleri arasında anlamlı, başka bir deyişle, yaratıcı düşünme eğilimleri arttıkça girişimcilik düzeyinin de arttığı iki yönlü bir ilişki olduğu tespit etmiştir. Bu noktada, okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik algılarının erken çocukluk dönemindeki çocukların gelişimlerine uygun olarak finansal, innovative ve sosyal girişimcilik ile ilgili hazırbulunuşluklarını ve eğilimlerini destekleyecek nitelikte olması önemlidir. Diğer bir deyişle okul öncesi öğretmenliği bölümünde eğitim alan öğretmen adaylarının, erken çocukluk dönemi yaş seviyesine uygun olarak etkinlikler tasarımları, onlara kendi girişimcilik ruhlarıyla model olabilmeleri ve onlara girişimciliğin her boyutu ile ilgili ilham vermeleri çocukların ilerideki yaşamlarına dair bilinç oluşturmaları açısından önemli olacaktır. Buradan yola çıkarak, bir önceki paragrafta önerdiğimiz erken yaşlardan itibaren girişimcilik becerilerinin derslere entegre edilmesi ve fakültelerdeki öğretim elemanlarına bu anlamda eğitimler verilmesi aşamasında, öğrencilere ve öğretmenlere girişimcilik bütüncül bir bakış açısıyla yansıtılması önem taşımaktadır. Bu anlamda eğitimler verilirken, girişimciliğin ekonomik getirisinin yanı sıra, yenilikçi ve yenilikçi yönünün vurgulanması, bu yenilikçi yaklaşımın toplumsal, sosyal faydaları da kesinlikle vurgulanmalıdır. Buna ek olarak, girişimciliğin olumsuz yönleri de bulunmasına rağmen, bir katılımcı hariç katılımcıların hiçbiri girişimciliğin bu yönüne vurgu yapmamıştır. Girişimciliğe dair bütüncül bir bakış açısı geliştirilmesi hedefleniyorsa, öğrencilerin ve öğretmenlerin girişimciliğin olumlu ve olumsuz yönlerinin farkında olması ve girişimciliği her yönüyle tanıması gerekmektedir. Bu şekilde bütüncül bir bakış açısıyla girişimciliğin potansiyel avantaj ve dezavantajlarına dair farkındalığın artırılması, girişimciliğin ileride yanlış kullanımından doğabilecek toplumsal, çevresel ve ekonomik zararın önüne geçilmesini sağlayıp, bireylerde etik davranışı ve sosyal değerlerin oluşumunu destekleyebilir.

Elde edilen sonuçlar arasında, bazı katılımcıların (f=9, %19) girişimci ve girişimcilik kavramlarını karıştırdığı ve bir katılımcının (f=1, %2.1) girişimciliğin sonradan öğrenilemeyeceğini düşündüğü verilerde tespit edilmiştir. Girişimcilik fırsatları fark etme, fark edilen fırsatlara yönelik olarak analiz yapma ve yapılan analizlerle insan yaşamını kolaylaştırma becerisine sahip olmak (Eraslan, 2011) olarak ifade ediliyorken, girişimci ise imkanları tanımlayarak mevcut imkanlar dahilinde organizasyon yapan ve bunun devamlı olmasını sağlayan birey ya da bireyler olarak ifade edilmektedir (Yılmaz, 2014). Bu noktadan bakıldığında bu çalışmada yer alan katılımcıların bu iki kavramı karıştırmaları girişimciliğe dair

ön bilgilerinin eksikliğini vurgulayan önemli bir sorunun göstergesi olabilir. Bu sorunun giderilebilmesi için okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik temelli ders almaları ve bu ders temelinde girişimci 3-8 yaş çocukları için girişimciliği destekleyen etkinlikler tasarlama becerilerinin kazandırılması gerekmektedir.

Sonuç

Bu çalışma, okul öncesi öğretmen adaylarının girişimcilik dersi almamalarına rağmen girişimci ve girişimcilik ile ilgili algılarının olduğunu, ancak bu algıların düşük düzeyde kaldığını göstermektedir. Katılımcıların girişimci kişiye dair stereotipik algılarında, çok yoğunluklu olarak finansal sonrasında sosyal ve en az yoğunluklu olarak da yenilikçi girişimcilikte olduğu görülmüştür. Okul öncesi öğrencilerinin girişimciliğe dair algılarının ve farkındalıklarının artırılması için öğretmenlerin yeterli eğitimi lisans düzeyinde almaları gerekmektedir. Öğretmen adaylarına verilecek derslerde finansal girişimcilik yerine sosyal ve innovative girişimciliğin desteklenmesi, girişimciliğin olumlu kullanımının faydalarının yanı sıra olumsuz kullanımının potansiyel zararları konusunda bilinçlendirilmesi, ve bunlara ek olarak, kendine güven, dürüstlük, bağımsızlık, sorumluluk, yaratıcılık, pes etmeme, risk alma, yeni durumlara uyum sağlayabilme, çevre için duyarlı olma, takım çalışması, disiplinli olma ve saygı duyma gibi girişimcilik değerlerinin ön plana çıkarılması genel olarak okul öncesi eğitimi programları geliştirilirken dikkate alınması gereken önemli noktalar olarak tavsiye edilmektedir. Bu eğitim kapsamında ise öncelikle öğretmen adaylarının kendi girişimcilik algılarındaki eksikliklerin giderilmesi amaçlanmalı sonrasında ise kendi potansiyelleri ortaya çıkarılması hedeflenmelidir. Bunların akabinde ise okul öncesi öğretmen adayları öğretmen olduklarında çevrelerine ve bilhassa da erken yaş dönemindeki öğrencilerine karşı girişimcilik modeli örneği sergileyebilmeli ve öğrencilerinin gelişim düzeylerine uygun olarak girişimcilik etkinlikleri tasarlayabilir becerileri kazanmaları sağlanmalıdır. Çalışmada ortaya çıkan üç tip girişimcilik de çocukların yaş ve gelişim seviyelerine uygun şekilde etkinliklerle pratik edilebilir ve bu sayede çocukların bu üç tipteki girişimcilik modellerine dair farkındalıkları geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Adatepe, S., Kul, M. ve Adatepe, E. (2021). Examining entrepreneurship characteristics and reflective thinking levels of pre -service teachers at physical education and sports school. *Education Quarterly Reviews*, 4(3), 342-355.
- Akyürek, Ç. ve Şahin, Ç. (2013). İlkokul öğretmenlerinin girişimcilik becerisine ilişkin görüşlerini değerlendirilmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, 17(57), 51-68.
- Arpacı, İ. (2015). Eğitim fakültesinde verilen girişimcilik dersinin öğretim etkinliğinin öğrenciler tarafından değerlendirilmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 138-154.
- Bryman, A. (2012). *Social research methods*. New York, NY: Oxford University Press.
- Chambers, D.W. (1983). Stereotypic images of the scientists: the draw-a-scientist test. *Science Education*, 67, 255-265.
- Christianti, M., Cholimah, N. ve Suprayitno, B. (2015). Development of entrepreneurship learning model for early childhood. *Asia Pacific Journal of Multidisciplinary Research*, 3(3), 65-70.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2011). *Research methods in education*. New York: Routledge.
- Department of Education and Skills (2016). *Ireland's National Skills Strategy 2025*. (pp. 1–123). Dublin: Communications Unit Department of Education and Science.
- Deveci, İ. ve Çepni, S. (2014). Entrepreneurship in science teacher education (Fen bilimleri öğretmen eğitiminde girişimcilik). *Journal of Turkish Science Education*, 11(2), 161-188.
- Dixon, R., Meier, R. L., Brown, D. C. & Cluster, R. L. (2005). The Critical entrepreneurial competencies required by instructors from institution-based enterprises: A Jamaican study. *Journal of Industrial Teacher Education*, 42(4), 26-51.
- Eraslan, L. (2011). İlköğretim programlarında girişimcilik öğretimi (hayat bilgisi dersi örneği). *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 82-94.

- European Commission (2011). *Entrepreneurship education: Enabling teachers as a critical success factor. a report on teacher education and training to prepare teachers for the challenge of entrepreneurship education*. Brussels: Entrepreneurship Unit.
- Finnish National Board of Education (2014). *New national core curriculum for basic education: focus on school culture and integrative approach*. Finland: Finnish National Agency for Education. Retrieved from: <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/new-national-core-curriculum-for-basic-education.pdf>.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2016). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Hisrich, R. D. ve Peters, M. P. (2002). *Entrepreneurship*. New Delhi: McGraw-Hill.
- Knight M ve Cunningham C. (2004). *Draw an Engineer Test (DAET): Development of a tool to investigate students' ideas about engineers and engineering*. Proceedings of the 2004 American Society for Engineering Education Annual Conference and Exposition. Salt Lake City, Utah.
- Kondracka-Szala, M. ve Malinowska, J. (2019). Entrepreneurship education as a challenge in the education of teachers of pre-school and early school children – at the intersection of academic theory and practice. *The Educational Review*, 157-168. doi; 10.15804/tner.2019.58.4.12.
- Martin, R. L., ve Osberg, S. (2007). Social entrepreneurship: The case for definition. *Stanford Social Innovation Review*.
- McGarty, C., Yzerbyt, V.Y. ve Spears, R. (2002). Social, cultural and cognitive factors in stereotype formation. In *Stereotypes as explanations: The formation of meaningful beliefs about social groups* (Eds. McGarty, C., Yzerbyt, V. Y., & Spears, R.). Cambridge: Cambridge University Press (1–15).
- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). *Fen Bilgisi Mufredatı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Peltonen, K. (2015). How can teachers' entrepreneurial competences be developed? A collaborative learning perspective. *Education + Training*, 57(5), 492–511. doi:10.1108/et-03-2014-0033.
- Renoe P. (2003). The Draw-an-Archaeologist Jest: A Good Way to Get the Ball Rolling. *Science Activities: Classroom Projects and Curriculum Ideas*, 40, 31-36.
- Rindova, V., Barry, D. ve Ketchen, D. J. (2009). Entrepreneurship as emancipation. *Academy of Management Review*, 34(3), 477–491.
- Tican, C. (2019). Pre-Service primary school and pre-school teachers' perception of individual entrepreneurship and opinions about their creative thinking tendency. *International Journal of Educational Methodology*, 5(4), 591-606.
- Uçar, S. (2018). Girişimcilik ve STEM eğitimi. In *Okul öncesinden üniversiteye kuram ve uygulamada STEM eğitimi* (Ed. D. Akgündüz). Ankara: Anı Yayıncılık, 97-112.
- Uçar, S. (2020). Fen Bilimleri öğretmen adaylarının sahip oldukları girişimci ile ilgili stereotip düşüncelerinin belirlenmesi: Girişimci çiz. *Fen, Matematik, Girişimcilik ve Teknoloji Eğitimi Dergisi*, 3(1), 25-40.
- Uçar, S. (2020). *Girişimcilik Eğitimi: Temel Eğitimden Öğretmen Eğitimine Genel Bakış*. Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Uçar, S. ve Uçar, Y. (2016). The stereotypical images of a dentist and how they change over time in a DDS program: Application of Draw a Dentist Test (DADT). *Atatürk Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi*, 26 (3), 419-426.
- Yavuz Konokman, G., ve Yanpar Yelken, T. (2014). Investigation of preschool teacher candidates' attitudes towards learning and their entrepreneurship levels. *International Online Journal of Educational Sciences*, 6 (3), 648-665.
- Kaya, S. (2019). *Enhancing pre-service science teachers' understanding of how science works in society: the role of economics and entrepreneurship in nature and science* (Doktora tezi). İrlanda, University of Limerick.
- Kaya, S., Erduran, S., Birdthistle, N., & McCormack, O. (2018). Looking at the social aspects of nature of science in science education through a new lens. *Science & Education*, 27(5), 457-478.
- Yelkikalan, N., Akatay, A., Yıldırım, H. M., Karadeniz, Y., Köse, C., Koncagül, Ö., ve Özer, E. (2010). Dünya ve Türkiye üniversitelerinde girişimcilik eğitimi: Karşılaştırmalı bir analiz. *Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12(19), 2010, 51-59.
- Yılmaz, A.S. (2014). Bir sosyal değişim ajanı olarak girişimcilik eğitimi. *Zeitschrift für die Welt der Türken, Journal of World of Turks*, 6(1), 297-311.

Zembat, R. Ve Yılmaz, H. (2019). *Yaratıcı düşünme eğilimi ve girişimcilik: okul öncesi öğretmenleri üzerine bir araştırma*. 5. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi (UBAK), 11 – 14 Temmuz 2019, Bandırma.